

III. El concepte de regió i la Geografia

La nostra genealogia no quedaria pas completa si no indicàvem les aportacions que el tema deu a la Geografia. No oblidem que quan l'Economia es va veure en la necessitat d'adaptar o d'inventar, si calia, un concepte espacial com el de regió, la Geografia li va allargar la mà. La Geografia, com és sabut, s'ocupa del contingut de l'espai i de la distribució i les relacions entre ells dels objectes que hi són situats. Tal com diu Ackerman en un interessant assaig:

«Diferentment de l'Astronomia, la Geografia tracta un univers finit: la superfície terrestre. Aquest univers es limita, principalment, a la primera zona de contacte entre la superfície terrestre i la superfície marítima i l'atmosfera. Descrita d'una altra manera, la Geografia és una de les disciplines que tracta de la distribució. Concretament és una ciència de distribució, i la matriu de la seva anàlisi distribucional és l'escorça terrestre.»

De la definició anterior emergeix l'objecte de la Geografia, que per la seva magnitud esdevé immanejable. Quines característiques físiques, biològiques i humanes de la superfície terrestre no contribueixen a diferenciar amb llur distribució el seu espai? Això ha fet afirmar a un dels precursors de la Geografia moderna que l'objecte d'aquesta són fenòmens únics que no ofereixen repetició ni tenen duplicat, per la qual cosa la Geografia seria una ciència idiogràfica. Efectivament, quina combinació d'elements i de característiques de la superfície terres-

tre es pot dir que reproduïx, sense cap desviació, una altra combinació dels mateixos elements en una altra secció espacial o en un altre interval temporal? Tot i que la investigació idiogràfica ha estat un element important en el progrés científic, és evident que arriba un moment en què produeix un cúmul d'informació tan aclaparador que ell mateix s'esterilitza. Dit d'una altra manera, cal portar el procés inductiu a un mínim de generalització; s'han de descobrir lleis que defineixin processos sencers i grups complets de fenòmens; en definitiva, s'ha d'eleva la investigació a un nivell nomotètic.

La Geografia ha seguit aquest camí a base de desenrotllar una carcassa conceptual on pot encastrar les seves observacions. Els conceptes generalitzadors ideats per la Geografia són de dues menes. El primer consisteix en la configuració de diferents tipus de fenòmens: per exemple, les observacions sobre el temps es generalitzen en classes de climes. El segon és la regió: aquest és el més important dels conceptes espacials generalitzadors.

De tota manera, les possibilitats de generalització en Geografia semblen, ara com ara, limitades. Els geògrafs intenten d'orientar llur preocupació científica devers el problema dels canvis en l'objecte tradicional, que és la distribució espacial dels fenòmens. I els economistes arriben al concepte de regió a base d'incloure la variable espai en llurs anàlisis, prenent-la de la Geografia. Alhora, la Geografia, sense abandonar l'instrument regional, tracta de superar-lo incloent en l'anàlisi regional el factor temps, tradicionalment estudiat per l'Economia. Aquesta simetria entre Economia i Geografia és digna d'esment, però en aquest moment no és pas el que més ens interessa.

La Geografia és bàsicament una ciència d'allò que

és concret. L'Economia és una ciència fonamentalment abstracta. Potser per això es complementen. En tot cas, no és gens estrany veure economistes com Walter Isard contribuir a resoldre certs problemes geogràfics, i geògrafs com Edward Ullman contribuir a la solució de problemes econòmics. El fet cert és que el concepte de regió és vigent com a instrument d'anàlisi, i com espero demostrar, els gèns heretats de l'Economia i de la Geografia li imprimeixen un caràcter les peculiaritats del qual són difícils de sobreestimar. Sobretot, a hores d'ara espero que el rellevament d'aquestes qüestions —a primera vista molt científiques— per a la problemàtica catalana més general començarà a manifestar-se.